

Aira Santanen

1 t · 2

Kun on juhlaan aihetta, me Reijolan Ikinuoret pistämme juhlat pystyyn. Niinpä viime keskiviikkona kokoonnuimme viettämään isänpäiväetkoja. Retrotyttöjen flunssien typistämä kuoro esitti Eijan laatiman laulutervehdyksen isille. Kaija-puheenjohtajan tervetuloivotusten jälkeen Sirpa kertoi ajatuksia isien elämästä.

Yhteislauluina ”Juoksutimme hummaa”, valssasimme ”Menneillä ajoilla” ja ”Saarenmaalla”.

Kaipailimme ”Joosefia” ja ”Rakkautta”.

Muistelimme yhdessä, millaisia isä ja isoisiä meillä kullakin on ollut.

Minulta pyydettiin puhe ja tällainen siitä tuli:

”Hyvää isänpäivää kaikille isille ja isoisille. Kaikki me emme ole isä, mutta kaikilla meillä on isä. Niinpä saamme kaikki juhlistaa ja viettää isänpäivää.

Meidän sukupolvemme isillä on ollut hyvä ja turvallinen maa ja hyvinvointiyhteiskunta, jossa on ollut hyvä olla isä ja kasvattaa lapsia.

Aina ei ole näin ollut ja kun nuo sodan uhkapilvet leijuvat yhä uhkaavimpina taivaalla, siksi pä aionkin nostaa kiitollisuuden kohteeksi nuo lähihistoriassa liian vähälle arvostukselle aikoinaan jääneet isät, nuo meidän sukupolvemme isät, nuo isät sotien melskeissä ja kotirintamalla palvelleet.

Kun käsky kävi, lähdettiin. Eivät tienneet lähtiessään nuo ”Tikkakosken mannekiinit”, nuoret miehet, nuoret isät, kuinka kauas, kuinka kauan, kuinka käy, kuka joskus palata voi.

Oma isänikin siellä jossakin taisteli ja haavoittui, mutta sai palata kotiin takaisin.

Kun aseet vaikenivat, kun Eldankajärven jää ja tuskien rintamat olivat taaksejäänyttä elämää, alkoi rauhan aika pienentyneessä, mutta vapaassa Suomessa.

Lapsena minulla oli tapana kuunnella aikuisten juttuja sodista ja sieltä jäi mieleeni paljon sanoja; kaatui, desantit, evakot, ryssät, jäi rintamalle, menetti järkensä, sokeutui.

Nuo sanat jäivät vaivaamaan ja 80-luvun alussa päätin ottaa lukemalla selvää, mitä sota on. Koulussahan meille opetettiin päivämääriä ja vuosilukuja, ei sitä, mitä ihmiset siellä kokivat.

Tutustuessani niin sodan historiaan, kuin miesten, isien kertomuksiin ja kokemuksiin, tulin siihen tulokseen, on enemmänkin ihme, jos joku sieltä on selväjärkisenä takaisin palannut. Päätin puristaa kättä ja kiittää jokaista kohtaamaani sotaveteraania. Ja niin tein. Varsinkin se ensimmäinen kohtaaminen on ikimuistoinen.

Myöhemmin kävin heitä haastattelemassa Sairaskodilla. Se oli karua kerrontaa ja kuultavaa, itse sota ja sen jälkeinen elämä Suomessa. Kyyneleiltä ei vältytty, ei kertojien, eikä kuuntelijan.

He kokivat, ettei heitä arvostettu, ei haluttu kuunnella. Monille oli sanottu, mitäs mänit, mitäs läksit, oma vikas.

Ehkä vähättelyyn oli syynä NL:n julistama Suomi sotasylliseksi ja hieman myöhemmin nuorison keskuudesta noussut ideologia.

Vasta NL:n romahdettua heitä uskallettiin alkaa arvostaa ja kunnioittaa. Adolf Ehrnrooth oli vankka veteraanien puolustaja ja puolesta puhuja.

Yli 90.000 miestä, heistä monet isiä, tai isydestä unelmoivia nuoria miehiä, peiteltiin isänmaan multiin, sankarihautoihin.

Menettäessään henkensä he menettivät myös tulevaisuutensa, tulevaisuutensa olla isiä tai tulla isiksi.

Eloon jääneet palasivat muuttuneina miehinä, muuttuneisiin olosuhteisiin.

Ei ollut terapeutteja, psykologeja auttamassa selviytymisessä; oli oma apu, oli naapuriapu, oli hiljaiset turinatuokiot aseveljien kesken tupakansavuisissa tuvissa, oli monille pullo kirkasta hetken helpotusta tuomaan. Veljeä ei jätetty. Selviydettiin, joten kuten.

Puutetta oli kaikesta. Elämä oli niukkaa ja tiukkaa. Mutta oli toivoa, oli toivoa paremmasta, oli vapaa isänmaa. Alkoi jälleenrakentaminen, 200.000 vammautuneen hoidon järjestäminen, yli 400.000 evakon sijoittaminen isänmaan uusiin raameihin.

Raskaitten sotakorvausten maksaminen synnytti voimakkaan teollistumisen ja mahdollisti monille töitä. Rintamamiestaloja nousi ympäri maata. Valtio jakoi 16.000 niin kutsuttua kylmää tilaa. Yhtenä saannin ehtona oli, piti olla perheellinen, siis isä.

Kyllä siinä on sisua tarvittu, kun jopa viiden vuoden sotaaurakan jälkeen alkoi monille isille uusi urakka raivaamattoman korven laidalta. Ei ollut koneita; oli justeeri, pokasaha, kirves ja vasara. Mutta oli oma tila, oli toivoa, oli toivoa paremmasta.

Pokasaha lauloi ja justeeri soi, korpi kaatui, taloja, navetoita nousi.

Ei ollut kaikilla sähköjä, vesijohtoja; oli öljylamput, oli ulkokuussit, pihakaivot, saunat.

Peltoja raivattiin; oli apuna kuokka, kanki, kirves, joillakin hevonen. Yhteiskunta tarjosi pientä apua kantojen raivaamiseen. Monilla isillä tyhjät taskut, oli velkaa, oli työtä, oli tekemistä, oli intoa, oli toivoa, toivoa paremmasta, oli vapaa isänmaa.

Näitä tutkiessani ihmettelin, mistä he saivat voiman jaksaa. Ehkä juuri se usko ja toivo paremmasta auttoi jaksamaan. Ja kuten eräs savolainen kylmän tilan Elma-emäntä totesi: "Ka, ihmiset ol' vähhään tyytyväissii, kun ol' katto piän piällä, ruokoo ja vuatteita, se riitti."

Mahtui väliin onnenhetkiäkin; rakastuttiin, avioliittoja solmittiin, perheitä perustettiin, tansseissa tanssittiin.

Monenlaiset seurat ja yhdistykset tarjosivat virkistystä ja toimintaa. Osallistuminen oli vilkasta.

Pirttiviljely oli tuottoisa; lapsia syntyi tiuhaan tahtiin, jopa vuosi ja lapsi ja jokaisen ensimmäisen lapsen myötä syntyi uusi isä. Me, tai ainakin suuri osa meistä synnyimme tuolloin.

Oli myös niitä, jotka eivät kestäneet, jaksaneet. Oli pelkotiloja, painajaisia, Pervitin riippuvuutta, alkoholi- ja mielenterveysongelmia, itsemurhia, isiä heissäkin. En ihmettele, tuomitse.

Sodan jaloista Suomi nousi nopeasti ennennäkemättömään kukoistukseen yhdeksi maailman parhaista maista, jossa me ikäpolviemme ihmiset olemme saaneet kasvaa ja viettää maamme rauhallisimmat ja turvallisimmat, hyvän elintason vuodet.

Kiitos noille miehille, isille, isoille, että he jaksoivat uskoa ja luottivat parempaan huomiseen.

Noita miehiä, isiä on vielä keskuudessamme noin 2500. Keski-ikä 96 vuotta.

Yhä tihenevään tahtiin soivat hymnit holvistoissa hiljaa ja maaemo sulkee suojaansa viimeisetkin sotaveteraanit.

Nyt voimme heitä vielä kiittää ja kuten Sotaveteraanin iltahuudossa pyydetään:

”Hoivatkaa, kohta poissa on veljet, muistakaa, heille kallis ol’ maa, kertokaa, lastenlapsille lauluin, himmetä ei muistot koskaan saa.”

Ja sodasta kertominen ei ole, eikä saa olla sodan ihannointia, vaan kuten eräässä laulussa sanotaan: ”Ovat isämme isät ja isämme niin, kaatuneet taistoihin mielettömiin, niin ei milloinkaan käydä saa uudestaan, ei hulluutta päästää saa jatkumaan.”

Nyt on vielä rauha, joten vietetään hyvää isänpäivää vapaassa maassa!

Kahvikupit kilisivät, Liisan leipoma kakku maistui, rupattelu jatkui ja kaikki isät kukitettiin ruusuin juhlamme loppuksi.